

DĖL DARBO SĄLYGŲ KEITIMO TVARKOS

Asmenų aptarnavimo ir teisės taikymo skyriaus specialistai susipažino su Jūsų paklausimu ir vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 6 straipsnio 20 punkto suteikta teise, konsultuoja darbo įstatymų vykdymo klausimais.

Darbo kodekso 145 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad darbuotojų, kurių darbo pobūdis yra susijęs su didesne protine, emocine įtampa, darbo laiko sutrumpinimo tvarką nustato Vyriausybė. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 87 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 30 d. nutarimo Nr. 1195 „Dėl darbuotojų, kurių darbo pobūdis yra susijęs su didesne protine, emocine įtampa, darbo laiko sutrumpinimo tvarkos ir darbuotojų, kuriems nustatytas sutrumpintas darbo laikas, darbo apmokėjimo sąlygų patvirtinimo“ pakeitimo 2.1 punktu, **mokytojams, dirbantiems bendrojo lavinimo, profesinėse, aukštesniosiose, neformaliojo švietimo mokyklose, kolegijose, specialiuose vaikų globos ir auklėjimo namuose nustatoma ne ilgesnė kaip 36 valandų darbo savaitė. Tokios trukmės darbo savaitė yra maksimaliai leistina darbo laiko norma, kuri neturi būti viršijama.** Minėta norma yra apsauginė ir pagrįsta tuo, kad dėl darbo pobūdžio, darbo svarbos, darbo klaidų sukeliama padarinių ir darbinės atsakomybės tam tikroms asmenų kategorijoms, kurių darbas susijęs su didesne protine, emocine įtampa, darbo laikas turėtų būti trumpesnis nei dirbant kitoki darbą.

Švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos 18 d. įsakymo Nr. V- 1315 „Dėl švietimo įstaigų darbuotojų ir kitų įstaigų pedagoginių darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 24 punkte numatyta, kad **mokytojams tarifinis atlygis nustatomas už 18 pedagoginio darbo valandų per savaitę.** Aprašo 27 punkte nustatyta, kad mokytojams papildomai tarifikuojamos valandos: už mokinių darbų tikrinimą, priklausomai nuo dalyko ir klasės (už 18 kontaktinių valandų per savaitę); už vadovavimą klasei, grupei, priklausomai nuo mokinių skaičiaus klasėje (nepriklausomai nuo kontaktinių valandų skaičiaus per savaitę); už pasiruošimą pamokoms (už 18 kontaktinių valandų per savaitę) - 3,5 valandos ir pan. Į kontaktines valandas įskaičiuojamos visos valandos, numatytos ugdymo plane. Visiems mokytojams tarifikuojamos 1-3 valandos (už 18 kontaktinių valandų per savaitę) už mokinių darbų tikrinimą, pasiruošimą pamokoms, darbų planavimą, renginių organizavimą, ruošimąsi renginiams, metodinę veiklą, projektų rengimą ir už kitus darbus, numatytus Aprašo 27.4 punkte. **Darbai, už kuriuos tarifikuojamos šios valandos, nustatomi rugsėjo 1 d. metams. Jų sąrašas gali būti tikslinamas sausio 1 d. Konkrečius darbus už šias valandas, suderinęs su mokytojų taryba ir darbuotojų atstovais, įsakymu nustato mokyklos vadovas.**

Taigi, darbo krūvis mokytojams yra nustatomas (tarifikuojamas) kiekvienais mokslo metais ir gali būti tikslinamas sausio 1 dieną, priklausomai nuo tais mokslo metais mokykloje esamų mokinių ir klasių skaičiaus, mokinių pasirinkusių vieną ar kitą dėstomą dalyką skaičiaus, vadovavimo klasei, grupei ir kitų sąlygų, numatytų švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos 18 d. įsakyme Nr. V- 1315, todėl mokytojams tarifikuojamų pedagoginių valandų skaičius (darbo krūvis) gali keistis kiekvienais mokslo metais. **Toks darbo krūvio pakeitimas turėtų būti įforminamas Darbo kodekso 120 straipsnyje „Darbo sutarties sąlygų pakeitimas“ nustatyta tvarka.**

Darbo kodekso 120 straipsnis „Darbo sutarties sąlygų pakeitimas“ numato, kad darbdavys turi teisę pakeisti darbo sutarties sąlygas kai keičiama gamyba, jos mastas, technologija arba darbo organizavimas, taip pat kitais gamybinio būtinumo atvejais. **Darbo sutarties sąlygos, nustatytos Darbo kodekso 95 straipsnyje „Darbo sutarties sąlygos“ 1 ir 2 dalyse (būtiniosios darbo sutarties sąlygos – darbovietė ir darbo funkcijos) bei darbo apmokėjimas gali būti keičiamos**

esant išankstiniam raštiškam darbuotojo sutikimui. Kitos darbo sutarties sąlygos, sulygtos darbo sutartyje, tarp jų darbo krūvis, darbo laikas bei kitos, gali būti keičiamos Darbo kodekso 120 straipsnyje nustatyta tvarka. Darbo sutarties sąlygų pakeitimo būdas ir tvarka priklauso nuo sąlygų keitimo priežasties, keičiamų sąlygų rūšies ir kitų aplinkybių. Priimtinausias darbo sutarties sąlygų pakeitimo būdas yra šalių susitarimas. Darbo kodeksas nenumato jokių tokio susitarimo apribojimų. **Taigi, darbo sutarties šalys gali susitarimu pakeisti darbo sutartį pačių pageidaujamu būdu, tarp jų ir Jūsų paklausime nurodytu atveju pakeisti darbo laiko trukmę, didinant kontaktinių valandų skaičių nuo 18 iki 29 valandų, esant darbuotojo ir darbdavio susitarimui. Tokiu atveju turi būti darbdavio pasiūlymas raštu ir darbuotojo sutikimas raštu.** Šalims susitarus, darbdavys priima sprendimą ir pakeitimai įforminami galiojančios darbo sutarties punkte „Darbo sutartis pakeista (papildyta)“ punkte, kuriame nurodoma kurios pirminės darbo sutarties sąlygos pakeistos, pakeitimo data ir teisinis pagrindas. Darbo sutarties sąlygų pakeitimas įforminamas abiejuose darbo sutarties egzemplioriuose, esančiuose pas darbdavį ir darbuotoją. **Taigi, mokytojas gali dirbti 29 valandų ar kitokios trukmės darbo savaitę, neviršijančios Vyriausybės nutarime nustatytos maksimalios 36 valandų trukmės.**

Pažymėtina, kad Darbo kodekso nuostatos nenumato darbuotojų, turinčių pirmenybės teisę, kai keičiamos darbo sutarties sąlygos. Paprastai keičiamos tų darbuotojų darbo sąlygos, kurie dėl vykdomų darbo organizavimo ar kitų gamybinio būtinumo atvejų (mokinių ir klasių skaičiaus mažėjimo, mokinių pasirinkusių vieną ar kitą dėstomą dalyką skaičiaus ir t.t.) yra tiesiogiai su tuo susiję. **Asmenų aptarnavimo ir teisės taikymo skyriaus specialistų nuomone, jeigu tai liečia visus Jūsų paklausime paminėtus darbuotojus, tai darbo sąlygos galėtų būti keičiamos visiems tos kategorijos darbuotojams, nepriklausomai nuo jų turimo darbo stažo, kvalifikacijos, amžiaus, išrinkimo į darbuotojų atstovaujamuosius organus, siūlant dirbti sumažintu krūviu ir sudarant vienodas sąlygas visiems darbuotojams.**

Vadovaujantis išdėstytu teigtina, kad darbo laiko trukmė, kontaktinės valandos pagal dėstomus dalykus mokytojui turėtų būti nustatomos mokslo metų pradžioje įstaigos vadovo sprendimu ir sulygstamos darbo sutartyje. **Nustatyti kitokią darbo laiko trukmę (mažinti arba didinti darbo valandų skaičių), negu numatyta minėtuose norminiuose teisės aktuose arba sulygta šalių susitarimu, darbdavys gali tik vadovaudamasis Darbo kodekso 120 straipsnio „Darbo sutarties sąlygų pakeitimas“ nustatyta tvarka.**

Asmenų aptarnavimo ir teisės taikymo skyriaus specialistų nuomonė teismams neprivaloma.

Asmenų aptarnavimo ir teisės taikymo
skyriaus vyriausias darbo inspektorius

Romas Einikis